

«GoGuardian» як і багато інших додатків надсилає викладачу сповіщення, коли учень шукає в інтернеті щось заборонене, підозріле або створює документи з незрозумілою інформацією. Завдяки такому моніторингу учні захищені від впливу шкідливої інформації, а також вони не зможуть нанести шкоди собі та іншим. Тому, якщо адміністратор бачить, що учень хоче зробити щось з собою, він може запобігти потенційній катастрофі.

Також досить часто в інтернеті використовується заборона на певні ключові слова, однак така система має багато помилок та неточностей. Та все ж завдяки штучному інтелекту практика фільтрування та вистежування стає кращою та точнішою. Головний директор з технологій Незалежного шкільного району в Техасі розповідає, що до нього надійшла інформація про учня, поведінка якого у соціальній мережі була підозрілою, а також вказувала на те, що він наносить собі тілесні ушкодження. Таким чином, завдяки вжитим на основі цієї інформації заходам, вдалося уникнути тяжких наслідків та зберегти людині життя. На нашу думку, за допомогою таким програмам можна контролювати та відповідати за безпеку учня.

Однак, як і у будь-якої системи, у використанні штучного інтелекту є свої недоліки. Він має використовувати тільки достовірні дані, щоб зробити точні висновки. Якщо ж інформація буде хибною, то це означатиме й хибний результат. Фактично, немає такого поняття, як неупереджена інформація. А деякі алгоритми можуть зробити її ще суб'єктивнішою. Крім того такі технології залучають певні персональні дані, тому присутні неабиякі побоювання щодо їх захисту. Тому треба перейматися не лише точністю та якістю інформації, а й віддавати належне її відповідальному використанню. Освітнім закладам необхідно прийняти ряд заходів, які б захищали персональні дані та витік інформації.

На нашу думку, роль штучного інтелекту на сьогодні суттєво зросла, оскільки в нинішніх умовах пандемії дуже гостро постає проблема дистанційної роботи та навчання. Ми впевнені, нові обставини будуть поступово, але кардинально змінювати світ та наші звичні уявлення про повсякденне життя, навчання та роботу. Запроваджуватиметься роботизація багатьох процесів та виробництв, розвиватиметься галузь створення та використання штучного інтелекту, а також відбуватиметься перехід на дистанційну роботу у певних сферах діяльності. Без сумніву жодний робот чи штучний інтелект не замінить живу людину у якості вчителя, однак вони можуть значно полегшити та оптимізувати навчання, хоча й прийдеться попрацювати над великою кількістю проблем задля отримання якісного результату та надійних систем й алгоритмів. Однією з основних проблем, на мою думку, є питання захисту персональних даних, а також вміння програми не тільки давати поради щодо повторення матеріалу, а й самостійно аналізувати освітній процес та генерувати новий контент залежно від потреб та запитів користувача. Час, так би мовити, приймати нові правила гри та звернути їх на свою користь, отримавши шанс змінити звичний нам світ.

Джерела

1. Електронний журнал The Journal. The Promise (and Pitfalls) of AI for Education. 08/29/18. Режим доступу - <https://thejournal.com/Articles/2018/08/29/The-Promise-of-AI-for-Education.aspx?m=1&Page=2>
2. Риз Байрон. Четвертий вік: Розумні роботи, свідомі комп'ютери та майбутнє людства. Електронне посилання. – <https://hub.kyivstar.ua/ru/reviews/chetvertiy-vek-umnye-roboty-soznatelnye-kompyutery-i-budushhee-chelovechestva/>
3. Макс Термарк. Життя 3.0: Бути людиною в епоху штучного інтелекту. Електронне посилання. – <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://kniga.biz.ua/pdf/25862-Zjitya.pdf&ved=2ahUKEwjQjPznnNLPAhWr0KYKHWSAgIQFjAAegQIARAB&usg=AOvVaw18eDhk3vIvvtl04r2S3Dr1>

Коваленко Олександр Вікторович

Кандидат педагогічних наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ

У даній статті розглянуто питання застосування компетентнісного підходу під час професійної підготовки майбутніх музикантів, а саме навчання фахівців даного профілю у закладах вищої освіти. Також в статті визначено та проаналізовано необхідний комплекс спеціальних професійних компетенцій музиканта, що наповнюють групу загальних компетенцій. Зазначено, що структура професійної компетентності музиканта не вичерпується вищезазначеними в даній роботі складовими і вимагає подальшого осмислення як в частині ключових компетенцій, так і в частині професійних, в тому числі вузькоспеціальних, предметно спеціалізованих. Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенції, майбутні музиканти, професійна підготовка музикантів.

Сучасна соціокультурна ситуація характеризується цілим рядом змін не тільки в структурі та змісті системи освіти в цілому, але і в самому підході до освіти. Це виражається в збільшенні внеску гуманітарних наук і мистецтва в загальну систему виховання, а також, що особливо важливо, в становленні нової парадигми освіти, в центрі якої – розвиток культури особистості і її творчих начал.

Соціально-економічні, соціально-культурні і політичні реформи нашої держави, що відбуваються в контексті глобальних змін у світі в цілому, ведуть до великих змін в системі вітчизняної освіти. Нова парадигма освіти спрямована на забезпечення становлення соціально активної, творчої особистості, яка вміє орієнтуватися у величезному потоці інформації і адаптуватися до якісно нових умов життєдіяльності.

Одне з актуальних завдань сучасної освіти – впровадження в освітній процес компетентнісного підходу, тобто орієнтація на цілеспрямований розвиток ключових компетенцій, заснованих на готовності студентів використовувати засвоєні знання і способи діяльності в реальному житті для вирішення практичних завдань, в тому числі і професійних.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що у наукових дослідженнях компетентнісний підхід розглядається як один з інструментів модернізації освіти, обумовленої запитами сучасного суспільства. Так за словами І. Родніної «компетентнісний підхід дає відповіді на запити виробничої сфери [5]. А такі вчені, як В. Краєвський та А. Хуторський пояснюють, що компетенція в перекладі з латинської «competenta» означає коло питань, щодо яких людина добре обізнана, пізнала їх і має досвід. Компетентність же – це поєднання відповідно знань і здібностей у певній сфері, що дозволяють ефективно діяти в ній [3]. Вітчизняний дослідник О. Овчарук визначає компетентність як особистісну, складну характеристику людини, що засвідчує достатню її обізнаність, умілість, вправність у певному колі питань. На його думку, компетентність – це особистісна якість, а компетенція – коло питань, за якими зазначену якість характеризують [2].

Згідно з останніми дослідженнями реалізація компетентнісного підходу в умовах модернізації змісту професійної освіти є сьогодні одним з важливих способів управління якістю підготовки майбутнього фахівця самостійно мислячого і ефективно діючого, здатного швидко орієнтуватися в соціально-економічних умовах, що стрімко змінюються.

Метою написання даної статті є розгляд питань застосування компетентнісного підходу під час професійної підготовки майбутніх музикантів.

В умовах переходу у вищій освіті від традиційного кваліфікаційного підходу до компетентнісного виникає ряд принципових «стратегічних» проблем: проблема розробки державного стандарту, його концепції, моделі; проблема створення нормативної бази діяльності освітніх установ; проблеми формування нового покоління зразкових навчальних програм і навчальних посібників. Першочерговим же завданням представляється розробка чітко вибудованої структури професійної компетентності фахівця певного профілю, яка буде задавати стратегію формування професійної компетентності майбутнього фахівця в умовах освітнього процесу в навчальному закладі.

Компетентнісний підхід акцентує увагу на результатах освіти, які розуміються не тільки як обсяг засвоєної інформації, а й як здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях. У професійних освітніх установах набір цих ситуацій частково представлений в видах діяльності, які визначаються нещодавно прийнятими державними освітніми стандартами.

Проте структура професійної компетентності майбутнього музиканта потребує не просто в уточненні та доповненні, а в розробці, тому що в музичній освіті ще тільки намічається перехід «на мову компетенцій». Про необхідність такого переходу пише багато вітчизняних дослідників, а саме що з огляду на різноманіття форм отримання музичної освіти всіх рівнів сьогодні представляється абсолютно необхідним рішення задачі розробки єдиних критеріїв оцінки рівнів та якості в сфері музичної освіти. Безумовно, очолити цей процес можуть і повинні провідні музичні навчальні заклади. Цілісна, наскрізна, написана «на мові компетенцій» багаторівнева програма музичної освіти – необхідна умова виникнення єдиного освітнього простору [1].

Не можна не відзначити, що визначення і відбір професійних компетенцій в області музичної та художньо-естетичної освіти стають пріоритетними методологічними та дидактичними завданнями, рішення яких впливає на розробку державних освітніх стандартів, навчальних програм, методичного забезпечення навчального процесу, системи оцінки якості освіти. Виробляються різні переліки компетенцій, пропонуються різні підстави для їх класифікації. Відповідно до класифікації, запропонованої вітчизняними дослідниками професійні компетенції поділяються на академічні, що охоплюють загальнонаукові, соціально-особистісні, економічні компетенції, і спеціальні, в групі яких виділені предметно-спеціалізовані компетенції та компетенції, загальні для групи спеціальностей [2].

Очевидно, що компетентність музиканта можна обмежувати тільки рівнем володіння вузькоспеціальними навичками – майстерністю гри на музичному інструменті, віртуозністю співу або блискучою технікою диригування. Однак, складові компетентності музиканта професіонала набагато ширше. Численні факти з історії музики свідчать, що більшості великих музикантів, поряд з видатним музичним даруванням, властива величезна зацікавленість у всьому, що відбувається в світі.

Цей інтерес до різноманітних проявів життя, як правило, супроводжується невпинною самоосвітою, внутрішньо властивим великим людям прагненням до досконалості. прикладом видатного торжества духу, інтелекту і майстерності є великі музиканти минулого і сучасності – Роберт Шуман, Ріхард Вагнер, Артуро Тосканіні, Святослав Ріхтер, Альфред Шнітке, Генріх Нейгауз, Мстислав Ростропович і багато інших, гідні безмірного захоплення не тільки своєю «технічною» досконалістю, а й глибиною і широтою поглядів, чуйністю оцінок художніх явищ, всеосяжною ерудицією. Можна з повним правом стверджувати, що саме різнобічність інтересів, які необмежені рамками спеціальності, нагальна потреба пізнання в сукупності з природним даром і сприяли, у загальному підсумку, формування таких яскравих, унікальних особистостей.

Таким чином, ми можемо констатувати, що однією з найважливіших для музиканта є загальнокультурна компетенція – активна потреба пізнання різноманітних проявів життя, що супроводжується постійним прагненням до самоосвіти та самовдосконалення. З нею безпосередньо пов'язана художньо-естетична компетенція – «готовність особистості до художньо-творчої реалізації, самостійного пізнання мистецтва, естетичній оцінці творів мистецтва» [4].

Основою художньо-естетичною компетентністю професійного музиканта, на нашу думку, є володіння інтелектуально-раціональними методами пізнання і оцінки твору мистецтва категоріями естетики і стилю. Також відзначимо першорядну важливість розвиненого асоціативного мислення у музикантів, що спирається на безпосереднє бачення, дотик смислів музики в конкретних категоріях музичної мови і звуковий матерії.

Однак обмежувати художньо-естетичну компетентність музиканта тільки розвинутою ерудицією й інтелектуальними якостями ніяк не можна. Сама музика, як об'єкт вивчення, сприяє перетворенню логічного факту в факт емоційно-одухотворений, тому що хвилює та глибоко входить в свідомість. Влада музики над людськими умами була б незрозуміла, якби не полягала в самій природі людини. Музика володіє глибоким впливом на особистість, визначаючи її творчу спрямованість, впливаючи на інтелектуальну та емоційну сфери, розвиваючи гнучкість, широту, образність мислення. Не випадково сучасні дослідники в галузі педагогіки музичної освіти стверджують єдність раціональної і чуттєвої сторін музичного мислення.

У нерозривному комплексі з художньо-естетичною компетентністю, на наш погляд, знаходиться музикальність. Оскільки змістом музики є почуття, емоції, настрої, а основою музичної діяльності будь-якого рівня служить образне, асоціативне сприйняття, то найважливішим компонентом музикальності є емпатія – здатність глибокого занурення в авторську ідею, переживання емоційного ладу виконуваного твору, що виражається у виконавській інтерпретації або при прослуховуванні музики. Суттєвим моментом музикальності виявляються емоційно-оціночні процеси. Музикант, розпізнаючи емоції, що входять складовою частиною в структуру художнього змісту музики, одночасно і переживає ними, тобто сприймає їх не тільки з боку як образ, як чийсь почуття, а й як власні переживання [6].

Однак підкреслюючи пріоритетне значення емоційної чуйності в структурі музикальності, ми розуміємо важливість і іншої складової – комплексу спеціальних музичних здібностей і знань, без яких неможливо осягнути всі грані художнього образу музичного твору, втіленого засобами музичної виразності. Отже, ми можемо визначити, музикальність як інтегративну професійну якість, що містить комплекс спеціальних здібностей – музичний слух, мислення, сприйняття, музичну пам'ять і головне, на наш погляд, – потреба спілкування з музикою і здатність глибокого занурення в авторську ідею, переживання емоційного ладу виконуваного твору.

Якість професійної діяльності музиканта багато в чому залежить також від його комунікативної компетентності. Узагальнюючи наявні в сучасній науці визначення комунікативної компетентності фахівця, можна охарактеризувати її як сукупність знань в області комунікативних дисциплін і комунікативних умінь – здатність до самоконтролю, здатність брати на себе і виконувати різні соціальні ролі, адаптуватися в різних соціальних ситуаціях, здійснювати вербальну і невербальну взаємодію.

Яскрава, жива, виразна мова фахівця, що розповідає про музику, є найсильнішим засобом впливу на аудиторію, допомагаючи проникнути в художній світ твору, стимулюючи образно асоціативне сприйняття. Крім засобів вербальної комунікації, комунікативна компетентність музиканта містить цілий ряд специфічних для цього роду діяльності умінь. Перш за все, це спеціалізовані навички художньої комунікації, в процесі музичної діяльності – спів або виконання музики на інструменті.

Володіння музичним виконавством, як невербальним засобом спілкування, відіграє ключову роль в діяльності музиканта. Практика показує, що тільки виразне, образне, емоційне виконання здатне викликати увагу і зацікавленість слухачів.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити наступні висновки про те, що існує необхідний комплекс спеціальних професійних компетенцій музиканта, що наповнюють групу загальних

компетенцій, а саме: загальнокультурна; художньо-естетична; музикальність (як інтегративна професійна якість); комунікативна.

Безумовно, структура професійної компетентності музиканта не вичерпується вищезазначеними складовими і вимагає подальшого осмислення як в частині ключових (універсальних, базових) компетенцій, так і в частині професійних, в тому числі вузькоспеціальних, предметно спеціалізованих.

Джерела

1. Життєва компетентність особистості: науково-методичний посібник за ред. Л. Сохань, І. Єрмакова, Г. Несен. Київ : Богдана, 2003. 520 с.
2. Компетентісний підхід у сучасній освіті: науковий посібник за ред. О. В. Овчарук. Київ : Вища школа, 2004. 112 с.
3. Краевский В. В. Проблемы научного обоснования обучения (методологический анализ). Москва : Педагогика, 2007. 264 с.
4. Масол Л. М. Компетентісно-орієнтований підхід до загальної мистецької освіти. Збірник наукових праць: (Педагогічні науки). – № 2: Теорія і практика естетичного виховання в умовах соціокультурної трансформації. Бердянськ, 2006. С. 25–31.
5. Родіна І. В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання. Харків : Основа, 2006. 94 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

Бобович Ольга Юрївна

Національний університет «Острозька академія»

МЕТАКОГНІТИВНІ СТРАТЕГІЇ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена вивченню застосування метакогнітивних стратегій у навчальній діяльності студентами. Проаналізовано психологічні особливості метакогнітивних стратегій у навчальній діяльності. Досліджено процес використання метакогнітивних стратегій. Ключові слова: метакогнітивні стратегії, навчальна діяльність, студент.

Більшість студентів протягом навчання у ЗВО стикаються з великими труднощами, що пов'язані із засвоєнням інформації. Це може проявлятися у вигляді нездатності до розуміння, структурування досліджуваного матеріалу, критичного аналізу. Однією з причин таких труднощів може бути недостатній розвиток метакогнітивної системи, яка дає можливість керувати власними психічними процесами.

Студенти можуть досягти успіху, освоюючи стратегії, які відповідають вимогам завдань. Застосування метакогнітивних стратегій у своїй навчальній діяльності дозволить їм підвищити її ефективність та дасть можливість сформулювати у себе вміння вчитися, що, своєю чергою, буде сприяти досягненню основних освітніх стандартів.

Мета дослідження полягає в теоретичному аналізі психологічних особливостей метакогнітивних стратегій у навчальній діяльності студентів.

Вважається, що метакогнітивні стратегії відіграють важливу роль у багатьох видах пізнавальної діяльності, включаючи розуміння. Застосування метакогнітивних стратегій може вплинути на розвиток саморегульованого навчання студента, а також на поліпшення його академічної успішності. Метакогнітивні стратегії являють собою специфічну послідовність дій, спрямованих на планування і контроль когнітивних процесів, а також співвіднесення їх результатів з цілями діяльності [1]. Якщо засвоєння досліджуваного матеріалу не відбувається, то метакогнітивні стратегії викликають інші, більш ефективні когнітивні стратегії, що дозволяють виконати пізнавальне завдання [3]. Метакогнітивні стратегії включають у себе стратегії студентів з планування, моніторингу та регулювання свого пізнання для виконання когнітивних стратегій.

Планування відноситься до дій, що виконуються до фактичного вивчення матеріалу. Як правило, це стосується рішень про те, що слід вивчати, і як саме це варто робити. Моніторинг відноситься до дій, що виконуються або під час, або відразу після участі в процесі навчання. Він використовується для визначення того, чи були досягнуті цілі, встановлені в процесі планування, а також для визначення того, наскільки студенти вважають себе близькими по відношенню до них.

Регулювання відноситься до діяльності, яка залежить від результатів процесу моніторингу [4]. Після оцінки якості або кількості навчання студент може або зупинити навчальний процес, якщо він вважає, що стандарт досягнуто, або регулювати свою навчальну діяльність.

У міру того як студент навчається, дії не обов'язково виконуються послідовно. Студент може пропустити планування діяльності або вирішити не регулювати свої навчальні процеси. Крім того, ці дії можуть бути схематично організовані як циклічний процес [5], що переходить від планування до регулювання і назад до планування. Таким чином, використання метакогнітивних стратегій забезпечує особисте розуміння власного мислення і сприяє самостійному навчанню.

М. А. Кислякова виділяє такі метакогнітивні стратегії:

1) планування інтелектуальної діяльності: постановка цілей власної діяльності, продумування засобів їх досягнення та послідовності своїх дій;